

פרוטוקול מס. 244

מישיבת ועדת הכלכלה

יום ה', כ"ט בשבט, תשל"ז - 17 בפברואר, 1977, שעה 10.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר י. הורביץ
י. דרניצקי (יודין)
ס. דרובלס
א. אבטבי
י. כהן
א. לבני

מוזמנים:
חבר-הכנסת א. שכטרמן
חבר-הכנסת א. יפה

שר החקלאות א. אוזן

ח. צבן - מנהל מינהל התכנון, משרד החקלאות
ע. יפה
י. יובל
ג. ופניק } משרד החקלאות

אלון גלילי - רשות שמורות הטבע

מזכיר הוועדה: ד. לב
ר ש ס ה: א. דגני

סדר-היום:
מסקנות ועדת הכלכלה בנושא החסכון באנרגיה.
תשובות שר החקלאות לשאלות חברי הוועדה.

- - - - -

-1152-

(מיקום ס"מ 1377)

מסקנות ועדת הכלכלה בנושא החסכון באנרגיה

היו"ר י. הרביץ: אני פותח את הישיבה.

לפנינו נוסח של מסקנות הוועדה בנושא החסכון באנרגיה בעקבות דיון שקיימנו בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת שכטרמן שהועברה לוועדה. את המסקנות עלינו להניח על שולחן הכנסת.

א. שכטרמן: בסעיף ראשון של ההמלצות אני מציע לומר: על הממשלה להקים מייד את הרשות לאנרגיה. על הרשות להעמיד את בעיית החסכון באנרגיה בראש סולם העדיפויות; עליה להיערך ולרכז מאמצים ומשאבים בתחום החסכון באנרגיה, כולל נסיון של ארצות שהקדימונו בטיפול בחסכון באנרגיה.

בסעיף האחרון אני מציע להוסיף שהוועדה מבקשת לקבל דיווח תוך שלושה חדשים על הצעדים שננקטו.

י. דרניצקי (יודין): סעיפים א'-ב' ו-ד' שייכים להקדמה. את סעיף ג' יש לנסח כאחת ההמלצות של הוועדה ולהדגיש שהמגמה היא להקטין את תלותנו בנפט מהחוץ.

א. שכטרמן: הנושא הוא חסכון באנרגיה וההמלצות דנות בדרכים לחסכון.

א. לבני: לסעיף ד' - גם אם ישראל לא תהיה תלויה ביבוא נפט, האם אין צורך בחסכון?

י. דרניצקי (יודין): אני מציע להוסיף המלצה על הנהגת שעון קיץ. א. שכטרמן: אני מסכים לכך.

י. דרניצקי (יודין): זוהי עובדה כי אנרגיה חשמלית מתבזבזת בכמויות לא מבוטלות בשעות הלילה. עלינו להמליץ על שורה של תמריצים להפעלת תעשיות בלילה ולקביעת תעריפים שיעודדו שימוש ביחי או אחר באנרגיה בלילה.

היו"ר י. הרביץ: שמענו את ההצעות וההערות של חברי הוועדה. הנוסח של המסקנות יתוקן ברוח ההערות האלה. אני מציע שנאשר את המסקנות עם התיקונים. כדי שנוכל להנחין על שולחן הכנסת.

המסקנות בנושא החסכון באנרגיה, עם התיקונים - א ו ש ר ו

תשובות שר החקלאות לשאלות חברי הוועדה

היו"ר י. הרביץ: שר החקלאות ישיב לשאלות שנשאלו על-ידי חברי הוועדה.

חבר-הכנסת אברהם יפה בא לישיבה כדי לדון על "הסירת הירוקה" ופעולותיה. אנו מבקשים לשמוע מה קורה בשטח ההתנחלות הבלתי-חוקית במדינה.

אחד הנושאים המעסיקים אותנו מתייחס למכסות הייצור. סדר הדיונים ייקבע על-ידי שר החקלאות.

שר החקלאות א. אוזן: ריכזתי את השאלות של חברי הוועדה וניסחתי תשובות לכל אחד מהשאלות.

אני מציע שתשמעו קודם את חבר-הכנסת אברהם יפה שיקור את פעולות "הסירת הירוקה".

א. יפה: הנושא של "הסיירת הירוקה" התעורר בתחום משרד החקלאות במסגרת שיחות שקיימנו על השאלה: איך לטפל בבעיה הנקראת: התנחלות בלתי-חוקית על הקרקעות של המינהל? זה לא בדיוק הנושא שאני עוסק בו. העניין שעסקתי בו היה הפלישה של עדר הבדואים לחחומי השטחים של מדינת ישראל בלי שיהיה פיקוח לא על הפלישה ולא על הכמויות של הצאן והמקנה שיש להם. עניין זה העסיק את רשות שמורות הטבע כי הם היו חודרים לשמורות וגורמים נזקים חמורים; הוא העסיק את קרן-הקיימת על יערותיה; הוא העסיק את מינהל מקרקעי ישראל ואת האגף לשימור קרקע במשרד החקלאות. היה לנו ברור שצריך להפעיל גוף שקודם-כל ידווח על הנעשה בשטח.

במהלך השיחות התברר שלמעשה גם מינהל מקרקעי ישראל וגם גופים אחרים הנמצאים במשרד החקלאות אין להם מידע מדוייק על הנעשה בשטח בכל מדינת ישראל. ואז העלינו הצעה. יש גוף אחד השייך למשרד החקלאות הנקרא: רשות שמורות הטבע. לגוף זה יש רשת של פקחים הנעה בכל רחבי הארץ. פקחים אלה יכולים לדווח על הנעשה גם על הקרקעות של המינהל וגם על השטחים החקלאיים. הצענו להקים מערך ברשות שמורות הטבע שירכז את הפעולה וישמש חוד החנית לפעולה. הוא גם יארגן את 40-50 הפקחים הניידים של רשות שמורות הטבע. ואז יהיה בידי משרד החקלאות מכשיר רב-עוצמה שירכז את כל האנשים העוסקים בכך. בתקופה האחרונה ניהלת רשות שמורות הטבע שירותים למשרדי ממשלה שונים ומקבלת סכומים מתקציביהם, לדוגמה - נציבות המים. הצענו שהמערכת שלט תעסוק בבעיות של ביוג' ונחלים. היא למעשה משרתת את נציבות המים וגם את הצרכים שלנו, כי גם אנו מעוניינים לטפל בנושא הביוב מנקודה-מבט של שמירה על איכות הסביבה. הסכם כזה עשינו עם משרד הבריאות בתחום הרעלים, ועם משרד החקלאות בנושא של זיהום הים באילת.

וכך הצענו להקים את הסיירת-הירוקה.

היו"ר י. הורביץ: כמה אנשים מונה הסיירת?

א. יפה: ההצעה הועלתה בתחילת השנה. לפעולה מעשית ניגשנו כעבור ששה חדשים. נותרה חצי שנה להפעלת התקציב. הצענו תקציב חלקי שמטרתו הייתה לגייס כמה אנשים ולקנות עבורם רכב, כולל מכשירי קשר, כדי שיוכלו להתחיל לפעול בשטח. עם סיומה של שנת התקציב יש לנו שלושה כלי רכב, ג'יפים, עם מכשירי קשר עם אנשים המאיישים אותם ועם מרכז של הסיירת-הירוקה שהוא עובד ותיק ברשות שמורות הטבע. יש לנו גרעין לפעולה. קיבלנו למטרה זו תקציב שנבנה מכספים שהגיעו לנו. משתתפים בכך מינהל מקרקעי ישראל, קרן-הקיימת, משרד החקלאות וגם רשות שמורות הטבע תורמת את חלקה. במשרד החקלאות עוסק הלל אדירי בנושא של קרקע להתיישבות. אין לו כלים לביצוע הדברים בשטח. אנו עובדים איתו בשיתוף-פעולה הדוק. כל שבוע אנו נפגשים, מסכמים את מה שעשינו בשבוע החולף, מה נעשה בשבוע הבא ומעבדים את המבצע לפרטי פרטים.

אני חושב שנושא "ההתנחלות" הבלתי-חוקית בתוך תחומי הקו הירוק איננו ידוע מספיק. למעשה הגענו למצב לפיו ערבים ובדואים יושבים בתוך משקים חקלאיים, במושבנים או בקיבוצים בשוליים, וגם בערים. איננו מטפלים בתופעה הזו בערים. נסיונות להוציא אותם נתקלים בבפניות לבג"צ נגדנו, נגד המשטרה ונגד הצבא. (א. לבני: מהי ההנמקה?) הם הוציאו במשרד הפנים תעודות זהות עם ציון הישובים האלה. קיימת בעיה שאת ממדיה אינני חושב שאני יכול להביא בפניכם, כי אינני מוכן לזה. על כך הייתם צריכים לשמוע פרטים ממר אדירי. זוהי בעיה חמורה גם בשטח של עיבוד אדמות. הם מקבלים אדמות קרן-קיימת, אדמות הלאום, אדמות של התיישבות, בחלק עם מגורים במקום. מצב זה גורר אחריו תפעות לוואי שונות. בשבוע שעבר, כאשר ערכנו

סיור בגוש דן, נתקלנו בעשרת אלפים ראשי צאן. בבני-ברק ראינו שני עדרים עם ארבעת אלפים ראשי צאן. עדר אחד התמקם בקייטנת ילדים של בני-ברק, העדר עם הרועים. כאשר הפעלנו את מחלקת התברואה של בני-ברק היה להם העוז לצאת נגדנו. תארו לכם את מצב הקייטנה שבה שוהים במשך חדש ימים בדואים על עזריהם. אתם נוסעים בכביש חיפה תל-אביב ורואים עדרים של בדואים מהנגב. עדרי הצאן רועים בלב השטח של תל-אביב, ממש בתוך נוה-אביבים.

את התוצאות של מצב חמור זה אנו רואים בבית-שמש. האחראי על הבטחון שכר שומר בדואי, הוא שיכן אותו במרחק גדול מהעיירה. במשך השנים הקים הבדואי מבנים בשטח וכבש חצי גבעה. העיירה התרחבה עד הגבעה. היה צריך להקים שם שיכונים, וזה לא ניתן כי הבדואי הגיש בג"צ נגד המינהל וזכה. בית-המשפט העליון פסק לטובתו. היום הוא יושב בלב הישוב כי השיכונים הם כבר מאחוריו.

א. לבני: יש נדידה של עדרים מיהודה ושומרון?

א. יפה: יש נדידה מסיני לשפלה, יש נדידה גם מיהודה ושומרון לכל המקומות. הם נמצאים בכל מקום. לפחות נגד אלה הבאים מהגדה יש חוקים ותקנות; השאלה היא מה עושים נגד פלישות של אזרחי מדינת ישראל. זוהי בעיה

הסיירת הירוקה נעזרת למעשה במנגנון של רשות שמורות הטבע והיא פועלת מטעם משרד החקלאות. העבודה המעשית היום-יומית הוללה למעשה לפני שלושה חדשים. היא נעשית בשיתוף פעולה עם כל הגורמים במשרד החקלאות ובעידודם. קיבלנו פניה מהתאחדות האיכרים לעזרה. מכת הגניבות היא תופעת לוואי של המצב הזה.

י. הורביץ: אני מברך על שהתחילו להתייחס לנושא ברצינות. הנושא הוא רציני והוא הולך ומתפשט. המשרד עדיין לא צערוך כדי להתמודד עם בעיה בהיקף כזה. אתם יכולים למצוא אצלנו סעד ותמיכה. אולי צריך להקים מחלקה משפטית שחהיה ערוכה לטפל בנושאים אלה. כאן עלי לציין שבדרך-כלל בתי-המשפט לא הכירו בחזקה של פולשים אפילו לאחר עשרים שנה. אבל הבעיה הולכת ומחריפה. כאשר דנו בנושא של בניה בלתי-חוקית נוכחנו לדעת שעיקר התחלות הבניה הן בצפון. התברר לנו שהתחלנו לטפל בענין מאוחר. יש לברך על הפעולה ויש להעמיד אמצעים לרשות משרד החקלאות כדי שהוא יוכל להעמיק אותה ולהחיש.

א. לבני: מהתמונה שצייר בפנינו חבר-הכנסת אברהם יפה לא הבנתי אם זוהי תופעת קבע או תופעה חולפת. היו שנתיים של בצורת שגררו אחריהן נדידות של עדרים לאזורים שיש בהם מרעה. האם אחר-כך הענין נפסק כי היתה שנה גשומה, או שהתהליך הזה נמשך בלי שהציבור היה מודע לו? האם היקף הנדידה קשור לשנה גשומה או שחונה, או שזוהי תוצאה של התפוררות כללית?

יש לי מגעים עם בדואים בצפון ובדרום. אם יש להם הרגשה שלית דין ולית דין, הרי שקשה לטפל במצב. זה לא ציבור היודע לשמור חוק. זהו ציבור שיש לו מסורת של נדידה. (היו"ר י. הורביץ: זה לא רק בדואים). האם נעשחה פעולה הסברה שפלישה לתחום אחר היא עבירה? אולי יש טעם לחשוב גם על פעולות הסברה פרט לנקיטת אמצעים. מי שנוסע בכבישי הארץ איננו יכול להשתחרר מהמחזה הנגלה לנגד עיניו.

בנגב יש 700 אלף דונם שהם אדמות מרעה. האם יש מחשבה במינהל מקרקעי ישראל או בוועדה הפועלת בתחום זה להגדיר מהו השטח השייך לשבט זה או אחר לצורך מרעה? אם שבט שחפצים ביקרו

מקבל בחכירה שטח שהוא גדול בהרבה מזה שהוא זקוק לו, זה מעורר מורת-רוח בקרב השבטים האחרים. גם על כך צריך לתת את הדעת.

מספר הראשיט של עדרי הצאן גדל בשנים האחרונות. מהו היקף הצמיחה של עדרי הכבשים, שמגדלים אותם גם לחלב וגם לצמר, ומהו הגידול של עדרי הצאן, של העזים? (ח. צבן: הגידול הוא בעיקר לבשר.) אנו מייבאים ראשי צאן לבשר. כאשר המחיר מרקייע שחקים כדאי לגדל צאן. אולי כדאי לנקוט במדיניות של יבוא שתוריד את המחירים כדי שלא יהיה כדאי לגדל צאן מעבר לצרכים המשפטיים וקצת למכירה.

אינך יכול להביך את המתרחש ברמת הנגב אלא אם כן אתה רואה את החמונה ממסוק. אולי צריך להפעיל גם מסוק. אינני חושב שאפשר לחלוש על מרחבי הנגב רק באמצעות ג'יפים.

י. הנציאקי (יודין): יש לשמור על החוק ולמנוע כל פעולה בלתי-חוקית.

האם במשרד החקלאות התקיים דיון על הגודל האופטימלי של עדרי הצאן מבחינת הצרכים הכלכליים? אני מתייחס לבדואים כאל אוכלוסייה ישראלית שיש לה זכויות וחובות. פעילות כלכלית איך לשלול באופן סיטוני אלא לבחון אותה לגופה. אם אוכלוסייה זו מטפחת עדרי צאן שהם תורמים למאזן הכלכלי של ישראל, הן כלפי חוץ והן כלפי פנים, יש להביא זאת בחשבון עד לאותו גבול שמשרד החקלאות רואה אותו כחיוני. שהרי פלישה למטעים ולשטחים מעובדים גורמת נזק שלא ניתן לתיקון. לעומת זאת, יתכן כי בשטחים פתוחים שם הצמחיה הטבעית מתייבשת, אפשר לעודד גידול עדרים אבל יש להכניס זאת למסגרת.

לכל פעולה שתיעשה יש להקדים פעולת הסברה. אפשר לעשות זאת על-ידי כנסים של ראשי שבטים וחמולות וכדומה.

חבר-הכנסת יפה הזכיר את הטיפול בבעיות ביוב. לפני כמה חדשים ביקרנו בצפת. בגבולה של צפת וזרם ואדי שהפך לביב שופכין העובר על גדותיו. קיימת בעיה של ניצול חקלאי של מי ביוב מטהרים. האם יש תכנית בכיוון זה? את השאלה הזו אני מפנה לשר החקלאות.

אני מברך על הקמתה של הסיירת-הירוקה ועל פעולתה המבורכת. היא מנסה למלא חלל שהיה קיים בכמה שטחים.

א. אבטבי: קיומה של הסיירת הירוקה מורגש בשטח. אני בדעה שיש להרחיבה ולחזקה. תפקידה איננה יכול להצטמצם בפעילות הנוכחית; הוא חייב להתרחב על-פני תחומים אחרים. אם אתה מצליח לסלק משהו משטח מסוים, הוא עובר למקום אחר. הוצאת אותו והוא צץ במקום אחר. אם לא תיקבע מסגרת ברורה וקבועה לפעילות של הסיירת-הירוקה, בעיית הנדידה לא תמצא את פתרונה.

ה"ר י. הרביץ: אני רוצה לברך את משרד החקלאות ולהגיד יישר-כח לסיירת-הירוקה על פעולתה שהיא חיונית ביותר. חבל שלא הקמנו אותה קודם. עברתי באזור נהלל-טבעון-בית-לחם הגלילית וראיתי שישובים אלה מוקפים במבנים בלתי-חוקיים עם שטחים תפוסים. זוהי פעולת התנחלות בסדרי גודל רציניים. ראיתי שבשטחים התפוסים נבנו בתים של ממש. אנו נאבקים נגד בניה בלתי-חוקית בשכונת-החקווה או בירושלים. איבדנו כל חוש פרופורציה. ויתרנו על העקרון היסודי שהארץ תהיה בידנו, שהרי אדמה נשטת מידנו ממש בין האצבעות. אם אי-אפשר לגרש עדרים, כיצד נוכל להרוס בתים? הערבים רואים באדמה את

העיקר, והם עושים היום מה שעשינו אנו בשעתו כדי להיאחז באדמה. לא תמכנו בהצעת חוק ההתיישבות מטעמים אחרים. אבל אני מאד תומך בחוק אשר יבטיח כי האדמה תישאר בידנו. נקח מהצעת החוק את מה שמשותף לכולנו ונעביר אותו בכנסת. יתכן שדרושה חקיקה למניעת התמחלות בלתי-חוקית כזו. האדמה שמורה להתנחלות יהודית. זהו העקרון. ישובם של פליטים זהו נושא אחר. כאן משתלסות חמולות שלמות על אדמות שלנו. חבר-הכנסת יפה מקובל על יהודים וערבים. צריך לתת לו את הכלים הדרושים לפעילות ולעודד אותו. אינני בטוח שזוהי רק מוטיבציה אישית להשתלט על רכוש; יש כאן מיזוג של מוטיבציה אישית ושאיפות לאומיות עם מימון החורג מעבר למימון האישי. לא אתפלא אם למטרה זו מקבלים מימון מארצות אחרות.

אני מציע לעודד את משרד החקלאות ואת הסיירת-הירוקה, ואם אפשר להשתמש למטרה זו באנשי שמורות הטבע חשוב שיימצא התקציב לכך, ובעיקר שיינתן לכך "שיניים" גם כדי לבצע הריסות של בניה בלתי-חוקית.

א. יפה:
ענין הביוב בנצרת דומה לזה שבצפת. זהו מחדל בין-משרדי שאפשר לעשות עליו מחקר איך מתבצעים דברים במדינת ישראל. הביקורת היא כללית. הענין קשור למשרד הבריאות ולמשרד הפנים, ובסופו של דבר הם קבעו זאת. בצפת נבנה בית-חולים. עם התחלנו הבניה של בית-החולים הזהרנו שצריך לפתור את בעיית הביוב לפני שגומרים את בית-החולים. כולם היו בדעתנו. בית-החולים נגמר; בעיות הביוב לא נפתרו. יש תכניות לבעיית הביוב של צפת, אבל בינתיים הביוב זורם לנחל עמוד, שזוהי שמורת טבע, וחמור מזה: הביוב כולו יגיע לכינרת. זו בעיה של מינהל הכינרת שהוא שייך למשרד החקלאות. יש תכנית ביוב שצריכה לעלות 29 מיליון לירות רק כדי לפתור את הבעיות של צפת. הצענו תכנית ביוב מרכזית שחפתור את הבעיה על-ידי זרימת השפכים ושימוש במים למטעי הקרן-הקיימת.

אני אומר במלוא האחריות שזהו מחדל של משרדי ממסלה, ושל משרד הבריאות במיוחד. אי-אפשר היה להקים בית-חולים בצפת בלי לפתור את בעיית הביוב. בית-החולים הופעל והביוב זורם.

ענין העדרים בנגב זוהי תופעה מענינת. כיום אין פתרון לבעיית העדרים במדינת ישראל אלא על-ידי צמצום מספרם למינימום המתאים לאפשרויות הרעיה בנגב או בשטחים קרובים. מהו פשר הגידול הזה? כאן אומר משהו נגד משרד החקלאות אבל לא נגד שר החקלאות. הענין התחיל עם קום המדינה. מישהו רצה לגדל פרות, הוא היה צריך לקבל אישור כדי להגדיל את עדר הפרות. במקום אחד לא היה צריך לא אישור ולא הסכמה, וזהו המגזר הערבי. במגזר הערבי אפשר היה להגדיל עדר מ-300 ראש לאלף ראש בלי שאיש יאמר מלה. על כך אין שום פיקוח של משרד החקלאות כשם שקיים פיקוח בשטחים אחרים במגזר היהודי. למה הערבים הגדילו את עדריהם? זוהי השקעה של כסף. זהו רכוש נודד על ארבע רגליים. ערבי יש לו אלף כבשים שהוא איננו זקוק להם. יש המלטה של 300 גדיים וטלאים. את הזכרים הוא מוכר ואת הנקבות משאיר כדי שישמשו רזרבה להמלטות נוספות ולריבוי טבעי, והכל על-חשבון שטח שלא נמצא ברשותו אלא ברשות ישובים או משקים בצפון.

כאן אני מגיע לענין המרכזי שהוא הקובע. לו היה מצב כפי שהיה עם קום המדינה שהיה כבש אחד במוצע לנפש, ניחא. בשנות בצורת היו עולים לצפון ויורדים חזרה. היום יש עדרים שאינם רואים כל השנה את מולדתם בנגב כי הם נמצאים בצפון. זוהי תופעה שהביאה בעקבותיה את "ההתנחלויות". מייד לאחר מלחמת ששת הימים לא היתה עז

אחת בכל רחבי הגולן. הסורים לא הרשו זאת. היום יש 15 אלף עזים במג'דל-שאמס והמושל הצבאי נותן רשיונות. שמורות הטבע טובלות מכך, ועכשיו גם המשקים, כי העדרים עולים על אדמות המרעה שלהם. המרעה זהו הדבר העיקרי של המתישבים בגולן. דבר דומה לזה קורה בצפון.

הפעילות של הסיירת היא בכל השטחים ובכל המקומות, פרט לנקודה אחת: איננו יכולים לטפל בנושא של בניה בלתי-חוקית בצפון. לשם כך צריך להכפיל ולשלש את אנשי הסיירת ולהקים צוות מיוחד שיעסוק רק בזה עם יעוץ משפטי וכל הכרוך בכך, שהם יוכלו לבצע את הדברים בשטח. מה שצריך לדרוש - הסיירת הנוכחית, עם תגבורת מסוימת, יכולה לבצע זאת.

נפגשתי עם היועץ המשפטי של משרד החקלאות. נחדש את הדרישה ששר החקלאות יוציא תקנות בענין "העז השחורה" שלא הותקנו בעבר מסיבות שונות. אנו רוצים לעשות פעולה יסודית שתעשה רושם על-ידי כך שנתן "שיניים" לאחד החוקים הראשונים שחוקקה מדינת ישראל. ב-1950, כמעט אחרי חוק השבות, אושר חוק שכינויו "חוק העז השחורה". החוק חוקק בתקופת כהונתו של פרץ נפתלי ז"ל כשר החקלאות. לו הפעילו את החוק בזמנו, לא היינו עומדים היום בפני המצב אליו נקלענו. היום הבעיה היא יותר חמורה.

משרד החקלאות צריך להיערך לקראת קניית עדרים מהבדואים. אבו-רביע רוצה להציע שמשרד החקלאות יתחיל לקנות כבשים במקום הכבשים לבשר שמביאים מרומניה.

פעולת הסיירת כיום היא פעולת הטרדה, אבל היא משמעותית ביותר. היא משפיעה על הבדואים. היום לבדואי אין מנוח. הוא נודד למקום מסוים ולמחרת אנו שם. אנו מזיזים אותו. יש לפעולה זו ערך רב ביצוע החוק הלכה למעשה יחד עם קניה של עדרים יאפשרו להשתלט על הבעיה.

שר החקלאות א. אוזן: אני רוצה להודיע לחברי הוועדה שלפחות מבחינת משרד החקלאות נייענה לכל מה שיבקשו מאתנו לעשות על-מנת למנוע את התופעה. נוציא את התקנות המתחייבות ונעשה את הדרוש. הבעיה היא חמורה. אינכם יודעים עדיין עד כמה היא חמורה.

היו"ר י. הרביץ: גם הוועדה מצדה מוכנה להושיט כל עזרה. ויבואו על הברכה חבר-הכנסת יפה וכל חבר עוזריו. הבעיה תמשיך להיות חריפה כי אין שיתוף-פעולה מצד האוכלוסייה היהודית. כאשר אתה צריך לנהל מאבק גם נגד אלה הרוצים בכך, מצבך פחות נעים. אף-על-פי כן נטלתם על עצמכם את המשימה כי אתם רואים בה משימה לאומית. אנו רוצים לעודד אתכם במאבקכם ובפעולתכם הברוכה.

י. כהן: כיצד אתה מתייחס להצעה להרחיב את הסיירת-הירוקה בצפון?

היו"ר י. הרביץ: אי-אפשר להטיל עליהם את כל המשימות. של מדינת ישראל. מצדי אני מוכן לעשות כל מה שניתן.

י. דרניצקי (יודין): פעולה זו מבוססת על חוק. מה עשיתם כדי להעמיד את העבריינים בכוח ובפועל על המשמעות של החוק והתקנות?

א. גילי: המועצות האזוריות מסבירות. יש לנו פגישות קבועות. בכל משרד אזורי יש אנשים העוסקים רק במגזר זה. אבל המקנה מתרבה. אנו מתכננים שטח גדול לעדרים בדואים ליד ערד. אנו מבקשים להתאים את המקנה לייצור מזון. הם רוצים את ההיפך.

א. יפה:
אני עוסק בכך כמה שנים. לא נפגשתי עדיין בגישה חיובית וקונסטרוקטיבית לבעיה כפי שאני נפגש בה עכשיו בעבודתי עם השר הנוכחי.

היור' י. הרביץ:
אחת השאלות החשובות ביותר בישיבה הקודמת התייחסה לבעיה של מכסות ייצור וחלוקתן.

י. כהן:
הצעה לסדר. סיכמנו בשעתו שנזמין את שר החקלאות לישיבה ונבקשו להתייחס לרשימה של 7-8 נושאים שהעלינו.

שר החקלאות א. אוזן: קיבלתי ממזכיר הוועדה את רשימת הנושאים והתייחסנו אליהם. עברנו גם על הפרוטוקול של הישיבה.

י. כהן:
התשובות מתייחסות לשאלות שנשאלו באחת הישיבות. ביקשתי התייחסות למסקנות.

הי' י. הרביץ:
השר מוכן לדון בכל נושא. נקבע ישיבה נוספת עם השר וחבר עוזריו.

שמענו סקירה חשובה. עד עכשיו לא דנו בנושא. אני מציע שנשמע עכשיו על הבעיה העיקרית של מכסות הייצור: איך נקבעו המכסות, בכמה עברו עליהן, מה יקרה בשנה הבאה, איך מחלקין אותן?

ח. צבי:
הנושא של מכסות ייצור נעוץ בגורם שהוא יסוד ההתיישובות החקלאית בארץ-ישראל, וזהו הנסיון להביא לכך שבאזורי הארץ השונים יהיו גורמי ייצור שיבטיחו הכנסה למתיישבים כאשר המטרה היא שההכנסה תהיה פחות או יותר שווה. במקום שיש פחות קרקע מנסים להקצות מכסות של גורמי ייצור אחרים. המטרה היא להגיע להכנסה שהחקלאי יוכל להתפרנס ממנה, ושההכנסה תהיה בדרך-כלל דומה בכל רחבי הארץ.

מדברים על הקצאה של קרקע ומים, הקצאת הון והקצאת מכסות של בעלי חיים. אני רוצה לומר כמה מלים בנושא של קרקע ומים כי הוא משמש רקע למכסות של בעלי חיים. אינו דומה עמק הירדן או עמק יזרעאל לאזור הנגב בכל הנוגע להקצאה של קרקע ומים. היום יחידת קרקע בעמק הירדן היא 25 דונם, ובעמק בית-שאן - 65 דונם, משום שבננות שאפשר לפתח בעמק הירדן יכולות לתת הכנסה יותר גדולה. יש התיישובות הררית בגליל ובאזור ירושלים שלגביה עדיין הנושא של מכסות קרקע הוא חשוב ביותר. גם כאן המשרד מטפל בהתמדה בהקצאת מכסות. לאחרונה פעלה ועדה בדאשותו של מנכ"ל משרד החקלאות שהמליצה לרכז 12 אלף דונם באזור הגליל המערבי מהתיישובות קיימת ולהעביר אותם לידי התיישובות בהן שמכסות הקרקע שלה הן קטנות.

הוא הדין בנושא המים. מכסות המים שונות מחבל ארץ אחד למשנהו. באזורים שבהם זקוקים למים ויכולים לתת כמות מים הרבה יותר קטנה מאשר בצפון, המשרד מנסה להגיע למצב שבו מכסות המים יגיעו ל-70%-77% מהמכסה כי מאזן המים מאיים עלינו.

בנושא של חלב, ביצים ופטימים הכוונה היא לעשות שני דברים: לייצר מזון לצורך הזנת האוכלוסייה בארץ בהתאם לביקוש, בפירוש לא ליצוא אלא אם יש עודפים; שנית, לייעד את המכסות האלה לייצרנים שכוחם בנושא של קרקע ומים הוא קטן יותר, במקומות בהם קרקע ומים לא ניתנו בכמויות מספיקות.

זוהי גישתנו הכוללת. בחקופה של מלחמת יום-הכיפורים, עם פרוץ משבר האנרגיה, הוברר שאי-אפשר לסמוך על יבוא סוכר, גרעינים ותוצרת חקלאית אחרת. נוצר פער בין הביקוש לבין ההיצע. משרד החקלאות נכנס לנושא של בעלי חיים על-מנת לספק את הדרישה בארץ מייצור מקומי. לכן הוא הרחיב את המכסות לייצור חלב, ביצים ופטימים. הוברר כי ייצור הפטימים הוא יותר זול ויעיל מייצור בשר בקר. ייצור הפטימים דורש פחות גרעינים. תוך כדי פיתוח משק הבשר - פטימים, רפת וחלב, הוברר שחייבים לחזור לנושא המכסות משום שמצד אחד יורדים מחירי הבשר בעולם, ומצד שני הגענו להיקף יותר מהר מכפי שחשבנו. אז הוחל לטפל מחדש בנושא המכסות.

המינהל לתכנון של משרד החקלאות שבו מיוצגים כל התנועות ההתיישבותיות ומשרדי ממשלה מאשר אחת לשנה את ההצעה של הרשות לתכנון של משרד החקלאות בנושא המכסות. המינהל לתכנון קובע את המקרו. בשנה זו אמורים לאשר את המכסות הבאות: ביצים - 1.2 מיליארד; חלב - 615 מיליון ליטר (590 מיליון אשחקד); פטימים - 120 אלף טון; הודים - 40 אלף טון. אנו קובעים זאת לפי מרכיבים שונים של היצע ובנייתו כאשר אנו צפויים להפתעות. לדוגמה, אם אנו צופים שהביקוש לחלב יהיה בכמות מסוימת, הרי אם מבטלים סובסידיות לחלב - התחזית משתנה. אינך יכול לחזות התנהגות ממסדית בלתי-צפויה. לאחר מכן נכנסים לשאלה של צרכי ההתיישבות: מה קורה במשק הקיים שהוא בתהליך צמיחה ומהם צרכי ההתיישבות ויישוב הארץ. כל שנה קמים 10-15 ישובים, גם להם צרכים משלהם. שר החקלאות חתם על צו הקפאה בנושא של גידול בננות, פרט למכסה מסוימת של דונמים לצרכי התיישבות. השיקולים הם שזהו פרי שלא ניתן לייצאו ושיש לשמור על דמח מחירים סבירה. לא ניתנו רשיונות נטיעה לאשכוליות כי השוק הבינלאומי איננו קולט כמויות נוספות.

לא בכדי הזכרתי את נושא הקרקע והמים, כי ניסיתי להסביר שהמכסות של בעלי-החיים הם גורם מווסת במידה ואין קרקע ומים. נעשתה פעולה ברוכה ביישובי ההר במטרה לשפר את מצבם על-ידי הקצאת מכסות נוספות של ביצים ופטימים. תוך כדי הקצאה התברר שצריך לבלום או לחסום מכסות. ליישובי ההר בשנה הנוכחית, תוך כדי השלמת הלולים, יש להוסיף למכסה עוד 60 מיליון ביצים, ועוד 80 מיליון בשנה הבאה. אפשר לומר: אמנם הבטחנו לכם מכסה כזו, אבל איננו מקיימים את ההבטחה. אפשרות שניה היא לעשות כל מה שניתן על-מנת לגלות את כל המקומות בהם ניתן להוריד מכסות או למי שמייצר מעל למכסה או למי שאיננו מייצר לאחרונה על-מנת לקלוט את הכמות הדרושה של 60-80 מיליון ביצים ליישובי ההר.

היו"ר י. הורביץ: היתה ידיעה שאנשים נהנים מהזכות למכסה בלי לייצר. זו היתה אחת הטענות הקשות. אתם בודקים את

העניין?

ח. צבן: שר החקלאות כינס את הנהלת המשרד והודיע בצורה חד משמעית שצריך לבדוק כל ביצה ולראות מה מקורה. כל אחד יכול לספר על פלוני המייצר פי שלושה מהמכסה, וזאת בתוך המושב. אנו מקצים מכסה לאגודה. תופעות כאלה קיימות במקום שהאגודה היא חלשה. השאלה אם לטרוח לחיזוק האגודה או לתת מכסות אינדיווידואליות. צריך לדאוג לחיזוק האגודה ולא להיכנס אליה פנימה. יחד עם זה אנו שוקלים קביעת גבול מסוים שאותו לא עוברים - (היו"ר י. הורביץ: מה מותר לאדם פרטי?) שלא יוצר מצב שמעבירים חצי מיליון לירות סובסידיה לפלוני, זאת במסגרת האגודה.

היו"ר י. הורביץ: שמענו שיש מסחר בין תנועת המושבים והתנועה הקבוצית במכסות של פטימים וביצים. אח'הישיבה הבאה נקדיש לנושא המכסות. נבקש מהשר להשתתף בישיבה. אני מודה לכם ונועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 12.00)